

Na evropske volitve

Nekaj več kot dober mesec nas loči od četrtnih evropskih volitev. Letos smo že imeli travmatične politične volitve, skupaj z evropskimi pa bomo vsaj ponekod, kot npr. v Gorici, volili tudi za občinski svet. Naj se v teh vrsticah nekoliko zamislimo v problem Evrope in naše stvarnosti.

Navadno so volitve za evropski parlament lepa priložnost za širšo razpravo o zunanji politiki, o mednarodnih odnosih in podobno. Gre pa tudi za razpravo o drugih problemih, ki zadevajo današnjo politično in gospodarsko podobo naše celine. Med te spadajo tudi vprašanja identitete posameznih evropskih narodnih skupnosti, vprašanja dežel in avtonomij, problemi federalizma in drugi. To še posebej občutimo mi kot pripadniki narodne manjšine v sklopu sedanje Evropske unije, torej politične dvanajsterice, ki sicer boječe odpira svoja vrata novim skandinavskemu severu — razen Danske, ki je že notri. Sedaj gre tudi za pridruženost članstvo republike Slovenije, za katero potekajo pogajanja v Bruslju.

Slovenci v deželi Furlaniji-Juljski krajini že od prvih volitev za parlament v Strasburgu pozornostno spremljamo proces evropske integracije, posebej kar zadeva splošne politične cilje za dosego Evrope narodov in dežel. S slovensko stranko aktivno sodelujemo v raznih manjšinskih koalicijah in s tem dejavno prispevamo k skupni stvari. Zato je bila tudi letos nadvse pomembna odločitev deželne Slovenske skupnosti, da spet nastopi z manjšinsko-avtonomistično koalicijo. To je sprejel prav osmi strankin deželni kongres v Trstu, ki je tako ponovno manifestiral politično voljo slovenske manjšine v Italiji, da gre 12. junija na to pot!

Naše sodelovanje z manjšinami in njihovimi strankami je še toliko važnejše prav v tem času, ko je v Italiji zavlada desnica. Samo na ta način lahko tako v državnem kot v evropskem merilu ohranimo svojo politično identiteto in ostajamo samostojen politični subjekt. Zato bo tudi slovenski volivec imel s tem najbolj primerno in modro izbiro!

a.b.

Več kot mesec dni po glasovanju

STARE IN NOVE TEŽAVE PRI SESTAVLJANJU VLADE

Medtem ko pišemo, Silvio Berlusconi še ni izpolnil naloge, ki mu jo je bil zaupal predsednik republike Scalfaro. Čeprav je poteklo več kot mesec dni od parlamentarnih volitev, je Italija še vedno brez nove vlade. V tem pogledu se torej nadaljuje stara praksa in politične sile, ki so zmogale na volitvah, niso poskrbele za nobeno novost. Volilna naveza Berlusconi-Bossi-Fini ima, kot kaže, še največ težav s porazdelitvijo ministrskih stolčkov; tudi v tem torej ni nič novega v primerjavi s prejšnjim stanjem ob enakih priložnostih. Če pojde tako naprej, se bo javnost začela povsem upravičeno spraševati, kje so blagodati toliko opevanega večinskega volilnega sistema. Utegne se zgoditi, da bo na volitvah zmagovita naveza pokazala prav enake napake in hibe, kot jih je desetletja imela danes že zloglasna petstrankarska večina.

Kako bo nova vlada sestavljena, zanima seveda tudi našo slovensko manjšinsko skupnost. Ta pa bi čimprej rada vedela, kakšna stališča zavzemajo poverjeni ministrski predsednik in njegovi sodelavci ter zavezniki do njenih odprtih vprašanj. V tej zvezi je le znano, da se je Berlusconi pred dnevi javno zavzel za izvajanje načela recipročnosti, kar zadeva stanje italijanske manjšine v Sloveniji in slovenske v Italiji.

Znano je dalje, da je tudi Berlusconi na prvem zborovanju novoizvoljenih parlamentarcev iz vrst »Naprej, Italija« (zasedanje je bilo v Fiuggiju) odobril resolucijo tržaške poslanke Marucci Vascon, po kateri mora nova vlada voditi odločnejšo politiko do Slovenije. Skrbi naj, da se v Bruslju zlasti zamrzne proces vključevanja Slovenije v Evropsko unijo vse do tlej, dokler Ljubljana ne bo tako uredila problema imetja optantov in prebežnikov iz Istre, kot zahtevajo njihove organizacije. Za slednje pa je poleg vsega še sporna sedanja državna meja. Ni znano, da bi bil poverjeni ministrski predsednik preklical glas za resolucijo že omenjene tržaške poslanke.

STALIŠČA IN ZAHTEVE DEŽELNE VLADE

Za novo vlado in predvsem za njeno zunanjo politiko v odnosih s Slovenijo in Hrvaško se zelo zanima tudi deželna vlada Furlanije Juljske krajine. To je prišlo jasno do izraza na seji deželnega sveta z dne 3. t. m. Predsednik vlade Travanut je prebral daljše sporočilo, v katerem se je med drugim zavzel za nadaljevanje dosedanje politike dežele Furlanije Juljske krajine v stikih s Slovenijo in Hrvaško. Zahteval pa je, da na pogovorih za »nadgradnjo« Osimskih sporazumov sodelujejo tudi predstavniki naše dežele. Že na začetku svojih izvajanj je Travanut poudaril, kako je nujno, da parlament čimprej odobri zakon o varstvu slovenske manjšine v Italiji.

»Čeprav še ni povsem znana zunanja politika nove vlade — je dejal predsednik — so nekatere stalnice, na katere se lahko sklicujemo. Med drugim vemo, da pripadamo Evropski uniji in da

sodimo med države z demokratičnim in pluralističnim notranjim redom. Iz tega izhajajo nekatera načela, kot so medsebojno spoštovanje in zaščita italijanske manjšine v okviru sedanje mejne ureditve, izbira pogajanj kot redno sredstvo za urejanje odnosov in reševanje sporov ter volja po dialogu in gospodarskem in socialnem sodelovanju.«

Drago Legiša

Iz vsebine:

Rafko Dolhar:
Od 25. aprila do 1. maja (str. 3)

Saša Rudolf:
Bosna — škotska prha (str. 5)

Pogovor s prof. M. Češcut
o prenovljeni Goriški Mohorjevi (str. 3)

A. Kodelja: Hrvaška politika in
Cerkev na Hrvaškem (II.) (str. 8)

Ne bodo prišli daleč

Do pred nekaj dnevi je v Trstu verjetno le malokdo vedel, da obstaja tudi »Enotna italijanska fronta«. Eden tržaških italijanskih dnevnikov je poročal s precejšnjim poudarkom o njenem zborovanju, ki so se ga udeležili znani in manj znani politični možje. Prisotni so tako bili bivši socialistični senator Arduino Agnelli, poslanci Menia (MSI), Niccolini (Severna liga) in Marucci Vascon (Naprej Italija), zgodovinar Sema, predsednik Unije Istranov Zigante in prof. Gabrielli. Vsi ti imajo očitno v tej fronti pomembno besedo.

Za kaj se ta fronta zavzema? Tudi to je razvidno iz pisanja tržaškega dnevnika. Nova italijanska vlada — je rečeno — mora okrepiti »jadransko politiko«. V ta namen naj podpira »avtonomistične procese onstran meje (Istrski sabor) in naj se hkrati zavzema za soglasje med deželno in osrednjo vlado. To pomeni, da se mora v Furlaniji Juljski krajini zamenjati sedanja deželna vlada predsednika Travanuta.

Govorniki so tudi soglašali s stališči, ki jih glede Osima in meje zavzema misovski poslanec Tremaglia. Italijanska zunanja politika se mora po njihovem obrniti za 180 stopinj, njen glas pa naj se sliši v obmejnih krajih v predvidevanju, da se prebežnikom vrne odvzeto imetje, in v prihodnosti tudi v predvidevanju, da se nanovo določijo meje.

Medtem ko hiti mandatar Berlusconi zatrjevat, da bo njegova vlada nadaljevala z dosedanjim zunanjo politiko, v Trstu vsi trije poslanci z njegove volilne naveze terjajo v tem pogledu korenite spremembe. Provič beležimo zahtevo po odkritem vmešavanju v notranje zadeve republike Hrvaške, kar naj pride do izraza s podpiranjem Istrskega zbora. Neofašist Menia dalje pravi, da so nove meje sanje, ki se lahko uresničijo! Ali se bo glede na vse to kdo čudil, da Italija v mednarodni javnosti izgublja svoj obraz in se v Strasburgu napoveduje bojkot neofašističnim ministrom? Po tej poti pa ne bodo prišli daleč!

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 5. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 S hrano do zdravja; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Kulturne diagonale: Iz filmskega sveta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dopisnice z najbližnjega vzhoda.

■ PETEK, 6. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dopisnice z najbližnjega vzhoda; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Otroški radijski tednik« (Zlata Jurin); 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 15.00 Nekaj minut z...; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 7. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 9.00 Bonton odpira vsa vrata; 10.00 Poročila; 12.00 Krajevne stvarnosti: »Ta rozajanski glas« — oddaja iz Reziej; 12.45 Krajevne stvarnosti: Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Nediški zvon; 15.00 Tisoč let naših prednikov; 16.00 Zapisi o literatih; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Mala scena. Janez Povše: »Prosim, vprašajte berlinski zid!«.

■ NEDELJA, 8. maja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Čudesa iz čistega ničesa« (Vinko Möderndorfer); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Srednjeevropski radijski obzornik; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dante Alighieri: »Božanska komedija: Nebesa«; 15.00 Krajevne stvarnosti.

■ PONEDELJEK, 9. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj: Na bregovih Vardarja; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček; 15.00 Julius Kugy: Slovenske gore, slovenski ljudje; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.10 Marta Ivašič: Šolski prijatelj.

■ TOREK, 10. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dante Alighieri: »Božanska komedija: Nebesa«.

■ SREDA, 11. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Srednjeevropski radijski obzornik; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Literarne podobe: »13 za 13« — trinajst oddaj za trinajst slovenskih sodobnih romanov.

Slovenski zunanji minister se je srečal s predstavniki naše manjšine

Slovenski zunanji minister Lojze Peterle se je na začetku prejšnjega tedna srečal v Kobjeglavi na Krasu s predstavniki slovenske manjšine v Furlaniji Julijski krajini. Gostitelj je najprej ugotovil, da se Slovenija dobro uveljavlja v svetu, kjer jo cenijo predvsem zaradi uspešno prestanega prehoda iz totalitarizma v demokracijo. Povedal je dalje, da se tudi gospodarsko stanje v državi izboljšuje, najdlje pa se je zaustavil pri vprašanju odnosov s sosednimi državami, zlasti z Italijo. V tej zvezi je dejal, da so iz Rima prejeli uradno zagotovilo, da se italijanska politika do Slovenije ni spremenila in da naj bi to veljalo tudi za novo vlado. Dotaknil se je vprašanja nepremičnin, ki so bile last optantov in drugih prebežnikov, pri čemer je poudaril, da je bilo to urejeno s sporazumom iz leta 1983. O odprtih vprašanjih je Slovenija pripravljena na pogovore, vendar naj se vsi zavedajo, da ne bo klonila pred pritiski ali izsiljevanji. V postopku je tudi osnutek zakona, ki bo nanovo uredil problem kupovanja ali prodajanja nepremičnin in bo v skladu s sorodnimi evropskimi predpisi. V stikih z italijanskimi oblastmi je stalno prisotna — je naglasil zunanji minister — skrb za slovensko manjšino.

Od manjšinskih predstavnikov se je k besedi prvi oglašil senator Bratina ter orisal splošni položaj v Italiji, kot se kaže po političnih volitvah. Dejal je tudi, da bo

v senatu ponovno vložil zakonski predlog za zaščito slovenske manjšine, pri čemer se bo trudil, da bi za predlog pridobil čimveč parlamentarcev. Pri tem je pripomnil, da je stanje po zadnjih volitvah precej drugačno, vendar tudi nova večina ima hude razpoke v svojih vrstah in ni tako trdna, kot bi se zdelo na prvi pogled. Slovenci v Italiji pa so kljub vsemu upravičeno zaskrbljeni.

Deželni tajnik Slovenske skupnosti Martin Breclj je opozoril, kako je treba glede na novi položaj v Italiji pričakovati tudi kake izrazito protimanjšinske ukrepe, kot bi bila na primer odprava dvojezičnih osebnih izkaznic v okoliških občinah na Tržaškem.

Res pa je tudi, da je sedanja večina v parlamentu ranljiva, saj je mednarodna demokratična javnost že dala vedeti, da noče imeti stikov s fašističnimi ministri. Na krajevni ravni pa beležimo tudi nekatere pozitivne premike, kot je na primer sprememba statuta tržaške občine. Ta namreč prvič v zgodovini priznava Slovence v Trstu kot avtohtono skupnost. Breclj je na koncu seznanil slovenskega zunanjega ministra o sklepu deželnega strankinega kongresa, naj se izoblikuje predlog o ustanovitvi skupnega in reprezentativnega organa vseh Slovencev v Italiji. K besedi so se nato priglasili še Miloš Budin, Suadam Kapič, Marjan Terpin in Marija Ferletič.

Proomajske manifestacije so letos povsod po Italiji izzvenele kot poziv oblastem, naj si prizadevajo za rešitev zaposlitvenega vprašanja, ki postaja čedalje bolj pereče. Obenem so udeleženci izpričali željo po sožitju in miru, ki ga danes mnogi ljudje niso deležni. Na sliki: (foto D. Križmančič) udeleženci manifestacije na Trgu Unità

Slovenska skupnost v Trstu o trenutnem položaju

Kljub poostrenemu ozračju po parlamentarnih volitvah v Italiji in obnovo protiosimski gonji zlasti po krajevnih nacionalističnih krogih je tržaški občinski svet pretekli teden po nekakšnem srečnem spletu okoliščin z veliko večino glasov sprejel po upravni večini predlagane popravke k statutu, ki posredno ali neposredno zadevajo Slovence. Tako je tržaški pokrajinski izvršni odbor Slovenske skupnosti na svoji seji ocenil odobritev omenjenih dopolnil, ki govorijo o priznanju zgodovinske prisotnosti slovenske narodne skupnosti v občini, preopredeljevanje referenduma o ustavnih pravicah, med katere spadajo tudi zaščitne norme v korist manjšin, ter možnost, da se pripadniki manjšine lahko obračajo na občinskega pravobranilca tudi v svojem materinem jeziku.

Ne gre sicer za organske zaščitne norme, vendar omenjeni popravki v političnem pogledu predstavljajo tih preobrat v uradnem zadržanju tržaške občine do svojih slovenskih občanov, ki mora v več ali manj bližnji prihodnosti roditi še druge pozitivne sadove v smeri sožitja in enakopravnosti obeh tu živčih narodnosti. Priznanje gre vsem, ki so k temu pripomogli, sicer županu, odboru in občinskemu svetu ter še posebno slovenskim svetovalcem Močniku, Berdonu in Dolencu, je bilo rečeno na seji.

Pokrajinski izvršni odbor Ssk je nadalje pozitivno ocenil občuteno in množično udeležbo ljudi na proslavi osvoboditve 25. aprila v Rižarni, kar je dokaz, da so naši ljudje in drugi demokratični someščani še vedno živo dovzetni za temeljne vrednote, kot so življenje, svoboda in demokracija, in so proti vsakršnemu nasilju in zaostruovanju razmer.

Enako dovzetnost je zaznati pri naših ljudeh tudi za oblikovanje bolj demokratične in učinkovitejše oblike nastopanja slovenske manjšine v odnosu do oblasti za dosego pravic, ki ji pripadajo.

Tržaški pokrajinski izvršni odbor Ssk je tudi izrazil solidarnost delavcem in uslužbencem Arzenala in Železarn v njihovem boju za ohranitev proizvodnje v teh objektih, ki jim grozi propadanje, če ne celo zaprtje.

***

Sodna oblast v Milanu je odredila odvzem potnih listov 15 bivšim poslancem in senatorjem, ki se bodo morali zagovarjati pred sodiščem zaradi raznih kaznivih dejanj, zlasti zaradi podkupovanja, izsiljevanja in nezakonitega finaciranja političnih strank. Pravijo, da bo sodna oblast enak ukrep sprejela tudi za nekdanjega socialističnega tajnika in predsednika vlade Craxija. Ta je zdaj na političnih v svoji vili v Tuniziji.

Pogovor s predstavnico založbe prof. Marijo Češčut Prenovljena Goriška Mohorjeva na novo pot, brez ozkih okvirov

Zadruga Goriška Mohorjeva je s postumno izdajo Križevega pota goriške pesnice in kulturne delavke Ljubke Šorli ob prvi obletnici njene smrti začela svojo novo založniško dejavnost, saj se je »osvobodila« ozkih okvirov, ki jih je imela kot bratovščina in je torej kot taka lahko izdajala samo vsakoletni knjižni dar za svoje člane. Knjigo so predstavili v Gorici in Trstu, založba pa namerava v bližnji bodočnosti uresničiti še nekaj zanimivih pobud. O delovanju Goriške Mohorjeve je nekaj podatkov povedala predstavnica založbe prof. Marija Češčut.

Kako se je nova zadruga Goriška Mohorjeva osnovala in zakaj je bil ta korak potreben?

Z notarskim aktom smo lansko leto ustanovili zadrugo, ki je začela delovati julija. Gre za zadrugo, ki izdaja Katoliški glas, Pastirčka ter knjižni dar Goriške Mohorjeve družbe, takojmenovane »Mohorjevke«, istočasno pa ima možnost tudi za druge samostojne izdaje. Prejšnja založba je bila bratovščina, kar pomeni, da ni bila civilno pravna oseba in je torej lahko knjige prodajala samo svojim članom.

Poudariti želim, da bratovščina s tem ne bo prekinila svojega dela in da bo še dalje vsako leto izhajal njen knjižni dar, ki ga bo izdala nova zadruga. Naziv je ostal isti, ker smo želeli, da se to ime, ki ima za sabo 70-letno tradicijo, ohrani. Korak je bil potreben predvsem zaradi vse večje pritiska — tako davčnega kot zakonskega, poleg tega pa tudi zato, da bi tako imeli možnost za nove knjižne izdaje.

Kakšni pa so vaši načrti za bližnjo bodočnost? Kaj snujete?

Načrtov imamo precej, vendar bi za sedaj še težko govorila o njih, ker nimamo dovolj ljudi, ki bi jih lahko uresničili. Vsi namreč opravljamo to dejavnost ob rednem poklicu, nekako »za narodov blagor«. Za izdajo nekaj knjig na leto pa je potrebna organizacija. Predvsem bi bilo treba urediti distribucijsko mrežo.

Glede načrtov lahko povem, da bomo v sodelovanju s Celjsko Mohorjevo družbo izdali »Črepinje« Vita Marca, življenjepis župnika iz Vrtojbe, ki bo letos slavil 50-letnico mašništva. Želeli bi tudi ponatisniti »Vinograd cesarice« Alojza Rebule ob njegovi 70-letnici. Knjiga je izšla v petdesetih letih in je že davno pošla, bila pa bi zelo primerna tudi kot čtivo v šolah. Seveda imamo še veliko drugih načrtov, vendar je sedaj še pre zgodaj, da bi jih razkrila.

Kaj pa bi povedali o sodelovanju z Mohorjevimi družbami iz Celja in z Celovca? Kakšne stike gojite?

Reči moram, da zadnja leta zelo dobro sodelujemo z ostalima Mohorjevima družbama. V načrtu imamo tudi skupno izdajo, zgodovino treh naših založniških hiš. Knjiga naj bi izšla v prihodnjih mesecih. Vsi pa

smo prepričani, da je prav, da vsaka od treh družb ustvarja v prostoru, v katerem dela. »Naš« je primorski prostor v širšem smislu, torej tisti, ki ga krije Primorski biografski leksikon.

Ste že razmišljali o tem, da bi izdali tudi kako knjigo mlajših oziroma manj znanih avtorjev?

Tudi to sodi v naše bodoče načrte, saj bi bil tudi čas, da bi začeli odkrivati mlade talente, ki so doslej ostajali nekje v ozadju. Pri naši družbi vsekakor deluje nek širši odbor, ki ima za to stvari tudi posluš.

Za zaključek pa še nekaj besed o vaši prvi izdaji, Križevem potu pesnice Ljubke Šorlijeve.

Najprimerneje se nam je zdelo, da spomin naše velike pesnice ob prvi obletnici smrti počastimo z izdajo ka-

Na sliki: (z desne) Marija Češčut, Marijan Breclj in Franko Žerjal med predstavitvijo knjige Ljubke Šorli v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu (foto S. Ferrari)

kega njenega še neobjavljenega dela. V župnijskem glasilu v Tolminu — Šorlijeva je namreč svoje pesmi napisala na prošnjo župnika iz njenega rodnega kraja — so bile objavljene samo tri postaje. Zdelo se nam je, da se ne bi mogli lepše oddolžiti njenemu spomenu kot z izdajo tega Križevega pota, saj je to pravzaprav odsev njenega življenja. Ko smo našli tudi domačega likovnika, ki je poezije opremil oz. upodobil, je bila odločitev, da to delo izdamo, povsem naravna. Z dovoljnimi smo, da je naša založba prav s tem delom začela svojo novo pot.

**Pogovor je zapisala
Helena Jovanovič**

Seja šolskega odbora SSŠ

Sindikat slovenske šole — tajništvo Trst, sklicuje v petek, 6. maja 1994, ob 17.00 uri v prostorih SKGZ, Ul. Sv. Frančiška 20 v Trstu sejo šolskega odbora za tržaško pokrajino.

Dnevni red:

1. predlog za racionalizacijo
2. šolska avtonomija

* * *

SKRD Jadro iz Ronk obvešča, da se nadaljuje vpisovanje za izlet-srečanje s Slovenci v Reziji, ki bo v nedeljo, 15. maja. V dodatnem avtobusu je še nekaj mest. Informacije lahko dobite pri odbornikih društva.

Od 25. aprila do 1. maja

Prvo republiko smo pred desetimi dnevi pokopali in se za njo ne bomo jokali. Če imamo kot narodnostna skupnost tako malo pravic, kakor jih imamo, lahko dolžimo samo pokojno prvo republiko. Na to sem pomislil ob praznovanju 25. aprila in 1. maja.

Italiji je 25. april prinesel prvo republiko, Primorcem pa je 1. maj prinesel osvoboditev. Tudi zato smo na ta praznik bolj navezani, čeprav nam je ob vsem navdušenju prinesel tudi prvo razočaranje. Ko so namreč v prvih junijskih dneh leta 1945 partizani zapuščali Trst, so borci preklinjali, naši ljudje pa jokali. Takrat so bili nekateri obupani, ker jim je bilo takoj jasno, da s sedmo federativno republiko ne bo nič. Ob podpisu mirovne pogodbe s poraženo Italijo, so Goričani že vedeli, komu zvoni, Tržačanom pa je še ostalo upanje na Svobodno tržaško ozemlje. Tudi to upanje je začelo počasi plahneti in ko so jeseni 54 italijanske čete vkorakale v Trst, se je mnogih naših rojakov polastil obup.

Naši ljudje so reagirali na tri načine. Nekateri so pobrali svoje stvari in se odselili v Avstralijo, drugi so videli edini izhod v asimilaciji, tretji pa so sledili Kardeljevemu povelju in se vključili v italijanske napredne stranke. S sredinsko levičarsko koalicijo

smo Slovenci nekaj let imeli celo občutek, da nismo drugorazredni državljanji, temveč, da skupaj s člani večinskega naroda lahko delamo v korist javne blaginje.

Zadnje volitve, iz katerih se je rodila druga republika, so spet nevarno zamajale našo narodno zavest. Levica si celi rane in blaži potpludbe ter straši z zmago desnice tudi zato, da bi prikrla lastne napake. Neodgovorno rožljanje s premikanjem meje tistih revanšistov, ki mislijo, da je sedaj napočila njihova ura, pa seveda še dodatno razburja duhove.

Svojo oceno volilnih rezultatov sem že podal, zato tega ne bom ponavljal. Sedaj lahko poleg zmagoslavja na desni in zmedenosti na levi opazujemo tudi kamaleontstvo na sredini, kjer skušajo nekateri še za rep uloviti zmagoviti vlak. Sedanji trenutek pa tudi nam Slovincem zastavlja določene naloge. Gotovo je, da se ne smemo predati malodušju, kakor je tudi gotovo, da ne moremo križem rok čakati na popravni izpit levice. Jasno je, da je anesteziranje naše manjšine z globalno zaščito dovolj. Če nam je ni prinesla prva republika, nam je ne bo prinesla niti druga, če je ne bomo izsilili v mednarodni areni. Glede tega mislim, da moramo tudi ob zadnjih dogodkih poiskati pozitivno noto.

Prvič v zgodovini imamo za seboj samostojno državo Slovenijo, ki je dolžna skrbeti tudi za nas. Res je, da skuša Republika Slovenija prodrati v občestvo evropskih narodov in ima zato vse »karte v redu«. Tisti italijanski šovinisti, ki ji hočejo to z raznimi pretvezami preprečiti, kažejo samo, kako zelo jih je sovraštvo zaslepilo. Slovenski pregovor pravi: kdor ima maslo na glavi, naj ne gre na sonce. In Italija ima glede zaščite slovenske manjšine dovolj masla na glavi. Skrajni čas je že, da na to maslo pokažemo v pristojnih evropskih forumih. Če so le ti Italijo prisilili k spoštovanju nekaterih ekonomskih norm (recimo glede pridelovanja vina, mleka, povrtnin in tudi glede nakupovanja nepremičnin), jo bodo lahko prisilili tudi k spoštovanju manjšinskih pravic. Naslednja poteza je sedaj naša. In končno prihaja v usta ljudi tudi beseda recipročnost, ki smo se je doslej tako sramežljivo izogibali. A o tem kdaj drugič.

Rafko Dolhar

* * *

Nelson Mandela je nesporni zmagovalec na prvih zares demokratičnih volitvah v Južni Afriki. Njegova stranka je prejela nad 60 odstotkov glasov, dobro pa se je odrezala tudi stranka dosedanjega predsednika De Klerka. 76-letni Nelson Mandela bo novi predsednik republike.

Na posvetu deželne uprave tudi problematika naše manjšine

Na Pomorski postaji v Trstu je bil konec prejšnjega tedna dnevni posvet, na katerem je bil govor o deželah s posebnim statutom in krajevnih avtonomijah. Posvet je priredila deželna uprava in so se ga udeležili predstavniki avtonomnih dežel s posebnim statutom ob alpskem loku. V razpravo je posegel tudi deželni tajnik Slovenske skupnosti Martin Breclj, ki je udeležence posveta edini opozoril na pomembna nerešena vprašanja slovenske narodne manjšine v Italiji. Bil je tudi edini od Slovencev, ki se je oglašil k besedi. Njegova izvajanja, zaradi važnosti, objavljamo skoraj v celoti.

Ured.

»Tudi sam želim nekaj prispevati k ohranitvi in krepitvi avtonomije sedanjih dežel s posebnim statutom, zlasti k ohranitvi in krepitvi avtonomije Furlanije Julijske krajine. Mislim namreč, da bi ustanovitev makroregije, kot si jo nekateri zamišljajo, zares utegnila zamenjati sedanji državni centralizem z drugo obliko centralizma, sicer okrnjenih razsežnosti, a vseeno z majhnim poslušom za krajevne stvarnosti. O tem je že govoril predsednik Degano, ko je odpiral ta simpozij.« S temi besedami je Martin Breclj začel svoj poseg.

»Slovenska skupnost, ki jo tu predstavljam, že leta poudarja«, je nadaljeval, »da je treba braniti posebno avtonomijo Furlanije Julijske krajine ne samo iz gospodarskih, socialnih in zemljepisnih razlogov, temveč tudi zaradi tega, ker sta na njenem ozemlju prisotni naša narodnostna skupnost in furlanska jezikovna skupnost. Naj spomnim, da je bil eden glavnih razlogov, zaradi katerih je Furlaniji Julijski krajini bila priznana posebna avtonomija, kot med drugim izhaja iz desete ustavne prehodne norme.«

»Navzlic temu in kljub raznim obvezam tudi mednarodne narave, ki jih je sprejela Italija (sporazumi z bivšo Jugoslavijo, resolucije evropskega parlamenta, listine Sveta Evrope in Konference za varnost in sodelovanje v Evropi itd.), je naša skupnost edina od države priznanih manjšin, ki še nima pravične in celovite zaščite. Prav te dni sem moral na to opozoriti predsednika republike in mandatarja za sestavo nove vlade, pri čemer sem izrazil upanje, da bi bil čimprej odstranjen ta hudi madež italijanske demokracije.«

»Ob dolgem in nečastnem žongljanju s tem vprašanjem, ko so si podajale žogo centralne in krajevne oblasti, le da bi se zadeva zavlekla v nedogled, je v preteklosti prišlo tudi do sporov o pristojnosti med državo in deželo Furlanijo Julijsko krajino. Ne glede na to bi želel tudi spomniti, da je prav v teh prostorih, ko so se na prejšnjem simpoziju srečali predstavniki dežel in avtonomnih pokrajin, minister za dežele Livio Paladin, bivši predsednik ustavnega sodišča, imel za potrebno ugotoviti, da avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina ni

dovolj izkoristila možnosti, ki so jih na področju manjšinske zaščite priznavali zakoni in ustavne rzsodbe.«

»Zato zahtevamo, naj se med sedanjo razpravo o ustavnih reformah ne le ohrani, temveč tudi okrepi posebna avtonomija v deželi Furlaniji Julijski krajini. Pri tem naj se ji tudi izrecno prizna pristojnost na področju manjšinske zaščite, kot se je določilo v statutu za Tridentinsko-Južno Tirolsko. Želim še posebej podčrtati temeljni pomen volilne zakonodaje, zlasti glede na nekatera silno negativna in celo katastrofalna izkustva, ki jih je doživela naša manjšina po spremembah deželnega volilnega zakona, po volilnih reformah v krajevnih ustanovah in po novih volilnih zakonih za parlament.«

»Znano je, da večinska volilna zakonodaja že sama po sebi ni naklonjena manjšinam, v našem primeru celo kaznuje našo manjšino, ker ta ni koncentrirana na natančno določenem teritoriju, temveč živi na vsem obmejnem pasu od Trbiža na severu do Milj na jugu. Zaradi tega se postavlja vprašanje, kako v našem primeru spoštovati pravico do političnega zastopstva manjšin. Mislim, da bi bilo treba v volilno zakonodajo vključiti popravke, ki naj zagotovijo minimalno prisotnost manjšin, kot to pozna italijanska skupnost v Sloveniji in druge manjšine v Italiji in Evropi. Že omenjeni minister Paladin je imel za potrebno predvidevati v svojem osnutku zaščitnega zakona določila, ki naj omogočijo izvolitev predstavništva slovenske manjšine v krajevnih ustanovah. V tem pogledu se priznava pristojnost deželi Furlaniji-Julijski krajini po ustavnem zakonu št. 2 iz leta 1993. Zato zahtevamo od dežele FJK, naj zajamči vsaj minimalno prisotnost predstavnikov slovenske manjšine v krajevnih upravah, na ozemlju katerih je slovenska manjšina prisotna kot avtohtona skupnost.«

»Kar zaževa ureditev krajevnih uprav, nas zlasti zanima avtonomna presoja dežele Furlanije Julijske krajine tistih določil zakona št. 142 iz leta 1990, ki zdaj niso več obvezujoča, ker tako določa ustavni zakon št. 2 iz leta 1993. Gre namreč za kriterije, po katerih se ustanavljajo Gor-

ske skupnosti. Zanima nas zlasti ohranitev in krepitev Kraške gorske skupnosti.«

»Želel bi na kratko omeniti tudi vprašanje deželnega volilnega zakona. Po zadnjih spremembah je bila iz deželnega sveta izključena edina stranka, ki je pristen izraz slovenske narodne manjšine. To se je zgodilo, potem ko je bila v deželnem svetu prisotna 29 let. Mislim, da je treba tudi v tem primeru predvidevati, kot sicer svetuje sam minister Paladin, popravke, ki naj zajamči minimalno prisotnost slovenske manjšine. To je tembolj potrebno, če se namerava uvesti večinski volilni sistem. Menim kon-

čno, da je treba tudi ob razpravi o reformi deželnega statuta urediti vprašanje zajamčenega minimalnega predstavništva slovenske manjšine v parlamentu. To tembolj, ker je v tej zvezi prevladalo stališče, da je za to potreben zakon ustavne narave. O tej je svojčas razpravljala dvodomska parlamentarna komisija, o njej pa sta bila obveščena parlament in vlada. Slovenska skupnost je namreč poskrbela, da je bila podpisana peticija, ki je bila izročena predsednikoma obeh zakonodajnih zbornic. Prav ob tej priložnosti je namreč bilo poudarjeno, da more takšno vprašanje urediti le zakon ustavne narave.«

Društvo Slovencev miljske občine na pogovoru z županom Milom Svetovalec Šavron predložil osem popravkov k statutu

Občinska palača v Miljah

Statut miljske občine, ki ga bodo predvidoma odobrili sredi junija, naj bi v osmih členih vseboval tudi postavke v korist slovenske manjšine in za utrditev sodelovanja ob meji. Tako je predlagal svetovalec Slovenske skupnosti Marko Šavron, ki je svoji skupini predložil popravke k statutu. Razprave o tem še ni bilo, saj so Slovenci tokrat prehiteli vse ostale. Drugih popravkov namreč doslej še ni predložila nobena svetovalska skupina, je povedal Šavron. Pred izdelavo svojega predloga se je posvetoval z Društvom Slovencev miljske občine ter s svetovalcema Ssk v tržaškem občinskem svetu Petrom Močnikom in Andrejem Berdom, ki sta podobne popravke predložila v Trstu. Svet je, kot znano, odobril štiri od predlaganih osmih.

Člani Društva Slovencev miljske občine so imeli prejšnji teden srečanje z županom Sergiom Milom in z večino odbornikov. Po-

govarjali so se o problemu Slovencev, o prostorski stiski društva, o toponomastiki, reviziji statuta ter o možnosti, da bi občinska uprava sprejemala dopise tudi v slovenščini. V občinskih uradih naj bi v prihodnje bolj pazili, kako pišejo slovenska imena, je bilo še rečeno. Beseda je tekla tudi o problemu slovenske šole. Občinski predstavniki so, kot kaže, pokazali zanimanje za ta vprašanja. Prvi rezultat tega srečanja pa je bil, da bo anagrafski urad v miljski občini nudil vse potrebne informacije tistim, ki želijo spreminiti priimek v prvotno, izvorno slovensko obliko.

Pomemben dokaz naklonjenosti sedanje občinske uprave naši manjšini, je še dejal Marko Šavron, je bilo tudi dejstvo, da je na proslavi ob 25. aprilu med drugimi govoril predsednik društva Jurij Vodopivec, ki je pozdravil tudi v slovenščini in opozoril na razlike v manjšinski zaščiti pri nas in v slovenskem delu Istre.

Bosna - škotska prha

Najnovejša politično-vojaška strategija bosanskih Srbov še najbolj spominja na škotsko prho. Ko že kaže, da se je položaj umiril, da bodo lahko stekla mirovna pogajanja, se oblast na Palah odloči ali za politično provokacijo ali za vojaški napad, in obratno sredi najbolj vročega napada ponudilo premirje.

Vojaški strategiji so najprej razlagali to dvojnost z nesoglasji med političnim in vojaškim vrhom, s prevladanjem zdaj jastrebov zdaj golobov. Toda kaj kmalu se je izkazalo, da je bilo v določenih primerih stališče generala Mladića dokaj bolj umirjeno in pragmatično od Karadžićevih predlogov. Psihologi pravijo, da so strategiji po svoji analizi pozabili na posebnosti srbske duše, na ponos kot izredno pomembno gibalno v določilnih trenutkih. Na oltar ponosa in časti so Srbi pripravljene darovati mnogo več kot drugi narodi. Nič čudnega, če so torej izkopali iz pozabljenja Mussolinijevo frazo: čim več sovražnikov, tem več časti.

Za sovražnike pa so si Srbi v zadnjem času nakopali celo Ruse. Moskovski poslanec Čurkin je odločno povedal, da se s Srbi, ki ne držijo dane besede, ni moč resno pogajati. Morda so bile njegove besede prekrute za ruski parlament, ki še dalje podpira pravoslavne brate na Balkanu. Zato se Čurkin moral odpovedati vlogi posrednika, toda rusko zunanje ministrstvo je osvojilo novo politiko, ki upošteva nezanesljivost bosanskih Srbov.

Kot uspeh bi na prvi pogled lahko omenili neskladnost med vrhom Združenih narodov v New

Yorku in najvišjimi predstavniki svetovne organizacije v Sarajevu. Prišlo je celo do spora, ko sta japonski diplomat Akaši in poveljnik modrih čelad, general Rose, polemično zavrnila letalske napade Atlantskega zavezništva, češ da bi napadi povzročili več škode kot koristi in privedli k razširitvi spopadov. Na take izjave je odločno reagirala ameriška diplomacija. Veleposlanica pri Združenih narodih Madeleine Albright je ostro protestirala in dosegla, da je Buthros Ghali opozoril Akašija in Rosa, naj ne dajeta političnih izjav.

Če bi se Srbi s tem zadovoljili, bi lahko slavili uspeh in si menciali roke ob polemikah med newyorškim in sarajevskim vrhom Združenih narodov. Ko pa so napadli nordijski bataljon modrih čelad pri Tuzli, streljali na pripadnike mirovniških sil pri Goraždu, je tudi evropska diplomacija postala odločnejša. Karadžić obsoja Združene narode, da so odkrito stopili na muslimansko stran; šel je tako daleč, da je na spopad pri Tuzli obtožil skandinavске modre čelade, ki naj bi za pol milijarde lir priskočile na pomoč muslimanom. Res je le, da so vojaki nordijskega bataljona dobili nalog, da odgovorijo, če so napadeni. Odgovorili so odločno, morda prvič od pričetka bosanskega vojne, in ubili po zatrevanju Srbov devet napadalcev.

Dosedanje izkušnje dokazujejo, da so Srbi pristali na kompromis in pogajanja le, če so jim pogajalci pokazali zobe, postavili ultimatum. Morda pomeni spopad pri Tuzli preobrat bosanske vojne.

Saša Rudolf

Pri Goriški Mohorjevi izšel Križev pot Ljubke Šorli Poklon pesnici, ki je veliko pretrpela, a je znala tudi veliko odpuščati

V soboto, 30. aprila, točno leto dni po smrti pesnice in znane kulturne delavke Ljubke Šorli, se je Goriška Mohorjeva poklonila njenemu spominu z izdajo pesnitve, ki zelo lepo izpričuje njeno usodo in tudi njeno naravo. Gre za Križev pot, ki ga je pesnica napisala leta 1979 po naročilu tolminskega župnika Štrancerja, za župno cerkev domačega, rodnega Tolmina.

Pesnitev so predstavili v Katoliški knjigarni na Travniku v Gorici, ki je bila ob tej priložnosti polna obiskovalcev, med katerimi je bilo tudi lepo število dijakov.

V imenu založbe je uvodoma spregovorila prof. Marija Češčut, poklonila se je spominu rajne pesnice in izrazila veselje, da začnjenja 70-letna, a prenovljena Goriška Mohorjeva svoje novo založniško dejavnost pravi izdajo te pesnitve v poklon pesnici, ki nekako simbolizira goriško ustvarjalnost.

O delu samem je nato podrobno in razčlenjeno spregovoril znani knjižničar, pesnik in kulturni delavec Mari-

jan Breclj, ki je za to izdajo napisal tudi spremno besedo. Še zlasti je spregovoril o tem, da je Ljubka Šorli v svojem Križevem potu ostala zvesta tradicionalnim prvinam te pobožnosti in molitve, da pa je vnesla vanjo tudi veliko osebnih, izvirnih prvin, ki potrjujejo njeno globoko vernost, predvsem pa pesniško moč.

Pesnitev Križev pot bogatijo izvirne podobe Franka Žerjala, ki je upodobil 14 postaj, zadnjo večerjo in vstajenski spev. Odločil se je za zvestobo tradicionalnemu upodabljanju Kristusovega pasijona, istočasno pa tudi izbiro barv in senčenjem likov poskrbel za izziv bralcu in gledalcu, da se lahko sam zamisli o sporočilu posamezne postaje.

Lep in mestoma ganljiv večer ob predstavitvi Križevega pota Ljubke Šorli in Franka Žerjala je bil torej nad vse primeren način za poklon tej pesnici, ki je v življenju veliko pretrpela, a znala tudi veliko odpuščati, predvsem pa ustvarjalno in verno gledati v prihodnost.

Glavni urednik Ognjišča msgr. Bole prejel odličje sv. Cirila in Metoda

Glavni in odgovorni urednik najbolj razširjenega verskega mesečnika na Slovenskem — Ognjišča, msgr. Franc Bole, je pretekli teden prejel nad vse pomembno cerkveno priznanje, odličje sv. Cirila in Metoda. Osebnost mu ga je ob prisotnosti slovenskih škofov, sodelavcev Ognjišča in predstavnikov drugega verskega tiska ter številnih drugih duhovnikov podelil ljubljanski nadškof msgr. Alojzij Šuštar. Slovesnost je bila prejšnji teden v obnovljenem koprskem škofijskem domu. Dr. Bole se je za visoko priznanje iskreno zahvalil, obenem pa dejal, da je namenjeno tudi vsem dragocenim sodelavcem mesečnika, brez katerih ne bi zmožal vsega dela.

Škofje so podelili odličje msgr. Boletu v priznanje za veliko poslanstvo na področju verskega tiska in Karitas na Slovenskem, piše v katoliškem tedniku Družina, ki izhaja v Ljubljani. Iz Farnega Ognjišča župnij Postojna in Koper je v teh desetletjih zrasel v najbolj bran mesečnik na Slovenskem, saj je leta 1980 dosegel najvišjo naklado 104.000 izvodov, zdaj pa se je ustabil pri 94.000, kar je še vedno svojvrsten slovenski rekord. V založbi Ognjišče je izšlo 190 knjižnih izdaj in več avdio ter video kaset. Že nekaj let

pa izhaja tudi mesečnik za krščansko kulturo mladih, Sončna pesem.

Pri vsem tem delu je bil msgr. Franc Bole deležen nasprotovanja prejšnjih oblasti, beremo še v Družini. Ognjišče je že kmalu začelo tudi s karitativno dejavnostjo. Leta 1990 je Franc Bole postal prvi narodni direktor Karitas in to delo opravljal vse do lanskega leta. Posebno poslanstvo Ognjišča vsa leta je bila skrb za bolne in invalide. Lansko leto je romanje bolnikov in invalidov na Brezje praznovalo že svoj srebrni jubilej. V novejšem času pa se je msgr. Bole lotil še večjega projekta: radia in televizije Ognjišče.

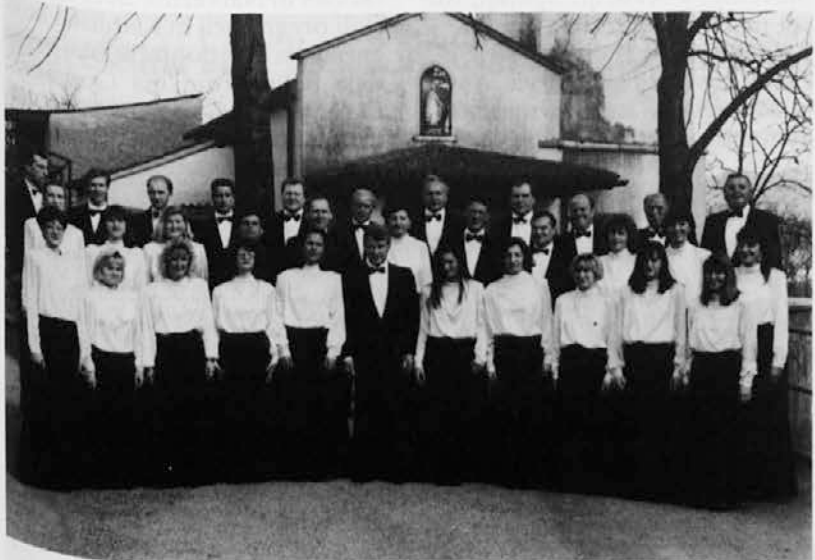
***

V dvorani Katoliškega doma v Gorici bodo v petek, 6. maja, predstavili televizijski film z naslovom: »Maša za Lojzeta Bratuža«. Delo je nastalo v sodelovanju s Svetom slovenskih organizacij, Slovensko televizijo in Dokumentiranim programom TVS.

ČESTITAMO!

Ani Batagelj in Davidu Slobcu se je rodila Tea. Čestitkam in voščilom sorodnikov, prijateljev in vseh, ki se veselijo dogodka, se pridružujeta tudi uredništvo in uprava Novega lista.

Jubilej zbora Rupa-Peč

Mešani pevski zbor Rupa — Peč bo v nedeljo, 15. maja, imel v Katoliškem domu v Gorici celovečerni koncert ob 60-letnici ustanovitve. Ob tej priložnosti bodo predstavili tudi brošuro o zgodovini te pevske skupine. Začetek ob 17.30.

Rok poteče 31. maja

Za števerjanski Festival se je doslej prijavilo šest skupin

Za 24. Festival domače glasbe, ki bo v Števerjanu 2. in 3. julija letos, se je doslej prijavilo 6 narodnozabavnih ansamblov. Organizator, Slovensko kulturno prosvetno društvo F.B. Sedej, pričakuje, da bo kot vsako leto največji »naval« nekaj dni pred koncem tega meseca. Rok za prijavo namreč poteče 31. maja. »Vsi prijavljeni ansambli so iz Slovenije«, je dejala tajnica društva Franka Zgavec, »iz zamejstva pa ni doslej nobenega, čeprav naj bi bil Festival v prvi vrsti namenjen našim glasbenim skupinam. Lani pa so na primer tekmovali izključno ansambli iz Slovenije. Upajmo, da tokrat ne bo tako«.

Lani je na festivalu sodelovalo 27 skupin. Letos jih bo verjetno prav toliko. To glasbeno prireditelje bodo 12. junija ob 17. uri predstavili tudi v Sloveniji, saj bodo prireditelji sodelovali v oddaji »Po domače«, ki je posvečena narodnozabavni glasbi. Tako bo ta števerjanska glasbena prireditev bolj obširno predstavljena tudi v matici.

Pred začetkom Festivala bo letos društvo F.B. Sedej priredilo tudi slikarsko razstavo del Dušana Nagliča, ki bo v soboto, 2. julija, ob 19. uri. Na Festivalu bosta, kot že nekaj let, napovedovala Tajda Lekše in Janez Dolinar. Imena članov komisije, ki bodo ocenjevali nastopajoče ansamble, trenutno še niso znana. Imenovani bosta dve komisiji: 7-članska za ocenjevanje glasbe in 3-članska za besedilo.

Vsak ansambel, ki želi sodelovati na tem tekmovanju, mora pripraviti dve skladbi, eno izvirno eno pa iz opusa znanih slovenskih narodnozabavnih skupin, kot so npr. Avsenik, Slak, Veseli Planšarji, Miha Dovžan itd. Predvidenih je šest nagrad: za najboljši ansambel Festivala (zmagovalci bodo dobili tudi pokal društva F.B. Sedej), nagrada občinstva in še nagrade za najboljšo melodijo, za najboljšo izvedbo kvinteta, za najboljšo izvedbo tria, za najboljšo besedilo in za najboljši zamejski ansambel.

Prijave je treba poslati do konca maja na naslov: SKPD F.B. Sedej, Trg Svobode št. 6, 34070 Števerjan, Gorica — Italija, natančnejše informacije pa lahko dobite pri tajnici društva F.B. Sedej Franki Padovan od ponedeljka do petka popoldne na številki 0481/884160. Ansambli, ki želijo sodelovati na Festivalu, morajo v pismu navesti ime glasbene skupine, sedež in datum ustanovit-

ve, naslov, ime vodje, telefonsko številko ter priložiti besedilo in notno gradivo izvirne skladbe in napisati tudi naslov druge skladbe iz zakladnice znanih narodnozabavnih uspešnic. Navesti je treba še število članov ansambla in njihovo funkcijo ter priložiti fotografijo in kratek zgodovinski opis glasbene skupine.

* * *

Novo vodstvo goriške Kmečke banke

Po 27 letih vodenja Kmečke banke iz Gorice je Ksaverij Leban prepuštil svoje mesto Mirku Primožiču. Do zamenjave je prišlo prejšnji teden na jubilejnem, 85. rednem občnem zboru tega bančnega zavoda. Na zasedanju je bilo med drugim rečeno, da je sedaj napočil čas za kakovosten skok banke. V skladu z novo zakonodajo se bo morala spremeniti v delniško družbo, kar pomeni tudi povišanje glavnice od sedanjih 2 na 15 milijard lir. Udeleženci občnega zbora so izvolili tudi nove vodstvene organe. Podpredsednik bo Joško Sirk, nadzorni odbor pa bo vodil Silvan Mesesnel. Ksaverij Leban se vsekakor ne bo dokončno poslovil od goriške Kmečke banke, saj je bil imenovan za častnega predsednika zavoda.

Konec tega tedna se prične Majenca v Dolini

Po vsem Bregu dvignili maje

Mladi z Brega so za domače običaje vedno bolj navdušeni (foto S. Ferrari)

Začetek maja je velik praznik mladine in vseh vaščanov iz Doline in Brega — Prebenega, Boljunca, Boršta in Ricmanj, ki so ponovno podoživeli čar starodavnih običajev s postavljanjem majev. Zadnja leta vedno bolj prevladuje občutek skupnosti. Prišlo je v navado, da se mladi iz vseh vasi srečujejo med seboj. Nekoč je bilo drugače, saj je včasih med pripadniki raznih vasi prišlo celo do sporov.

Po vseh vaseh so bile letos za 1. maj budnice. V nedeljo zjutraj je Pihalni orkester Breg z glasbo »zbudil« vaščane iz Boršta, Gročane, Boljunca, Doline, Domja, Prebenega in Mačkolj, v Ricmanjih pa je igrala domača godba.

Konec tega tedna se bo začela Majenca v Dolini. V petek, 6. maja, bo od 18. do 20. ure ljudsko ocenjevanje vin v dvorani Albina Grmeka v Dolini, ob 20. uri pa bodo odprli umetniški razstavi v galeriji Torkla in cerkvi sv. Martina. Dan kasneje, v soboto, bo ob 18. uri na sporedu otvoritev Občinske razstave domačih vin in nagrajevanje najboljših pridelkov, nato pa bodo vsa noč postavljali maj. V nedeljo se bo praznik nadaljeval. Ob 16. uri bosta nastopila Pihalni orkester Breg iz Doline in folklorna skupina Mandrač iz Koprca, ob 19. uri pa bo prihod parterjev in parterc. Maj bodo podrli v torek, 10. t.m., v večernih urah pa bodo zadnje tri dni obiskovalci lahko tudi zaplesali.

Razstava Edija Žerjala je v goriški Katoliški knjigarni

Kamnita kraška pokrajina v akvarelu

V Katoliški knjigarni, ki se na Goriškem vedno bolj uveljavlja kot pomembno kulturno središče, bodo do 14. t.m. na ogled akvareli tržaškega umetnika Edija Žerjala. Slikar razstavlja 32 del iz novejšega ustvarjalnega obdobja. Njegova priljubljena tema je še vedno kraški kamen, a v drugačni likovni obdelavi. Kamen — vir dohodka, iz katerega je kraški človek črpal sredstva za preživetje — se tokrat v delih Edija Žerjala predstavlja tak, kakršnega dobimo v naravi. Njegovi akvareli so zelo svetli, včasih skorajda prozorni in polni luči.

Slikar Žerjal se je doslej preizkusil že v najrazličnejših tehnikah. Začel je z oljem, nato se je pri Avgustu Černigoju navdušil za grafiko. Za izpopolnitev te tehnike je obiskoval tudi poletne tečaje v Urbinu, v Trstu pa je obiskoval šolo C. Sbisà in spoznal skrivnosti jedkanice. Izrisal je tudi osnutke za vitraže cerkev v Bazovici in v Ricmanjih, ilustriral

je nad 70 knjig in izdelal nešteto plakatov. Samostojne razstave je imel že v raznih krajih po Italiji, Sloveniji, v Avstriji, Španiji, Rusiji in Združenih državah.

Za akvarelno tehniko se je Edi Žerjal navdušil lani. Prvič je svoje akvarele, v katerih upodablja kamnito kraško pokrajino, razsta-

vil v Tupelčah, nato v Prosvetnem domu na Opčinah in na sedežu devinskih zborov, letos pa v Mačkoljah in Nabrežini. Svet slovenskih organizacij in Katoliška knjigarna sta mu ponudili, naj svoja dela pokaže tudi na Goriškem. Oglede slik je možen po delavnem urniku knjigarne.

Posnetek z otvoritve razstave Edija Žerjala v Katoliški knjigarni v Gorici

Lev Detela

Nemška knjiga o slovenski književnosti

Nedavno — a še z letnico 1993 — je pri založbi Otto Sagner v Münchnu izšla za povezovalne stike med slovensko in nemško literarno stroko posebno zanimiva knjiga. Pod naslovom »Slowenische Literatur im europäischen Kontext« (Slovenska literatura v evropskem kontekstu) jo je napisal profesor doktor **Francé Bernik**, izdal pa pri omenjeni založbi kot dvajseti zvezek znanstvene zbirke »Vorträge und Abhandlungen zur Slavistik« (Predavanja in razprave s področja slavistike) profesor **Peter Thiergen**.

Publikacija je nastala na podlagi predavanj, ki jih je imel **dr. Bernik** na univerzah v Frankfurtu ob Maini, Giessnu, Marburgu ob Lahni, Göttingenu, Bonnu, Münchnu in Mannheimu. Predvsem na univerzi Johanna Wolfgang Goetheja v Frankfurtu se je v zadnjih desetletjih razvilo tudi žarišče slovenistike. Tu sta med drugim predavala **dr. Antón Slodnjak** in **dr. Lojze Krakar**. Iz frankfurške šole je izšlo več nemških slavistov, ki se ukvarjajo tudi s slovenskimi temami, na primer **Gerhard Giesemann**, **Peter Scherber**, **Hans Rothe**, **Hans-Bernd Harder**.

Že leta 1991 je osrednja nemška slavistična revija »Zeitschrift für slawische Philologie« objavila **Bernikovo** razpravo »Recepcija Heinejeve lirike v slovenski literaturi«.

Zdaj pa so v knjigi o razmerjih slovenske književnosti z evropskimi literaturami natisnjene tri **Bernikove** razprave, in sicer: »Slovenska književnost med avstrijsko-nemškim in romanskim duhovnim svetom«, »Recepcija simbolizma v slovenski književnosti« in »Slovenska moderna v 'horizontu pričakovanja'«.

Knjiga je oblikovana kot zaokrožena celota in omogoča nemškim slavistom in drugim zainteresiranim s primerjalnega zornega kota pogled na slovensko književnost od **Trubarja** do moderne, oziroma simbolizma. V razpravi o slovenski literaturi med av-

strijsko-nemškim in romanskim duhovnim svetom se je avtor osredotočil na tiste zakonitosti v slovenski književnosti, ki so rezultati tako imenovanega interliterarnega razvoja, namreč vzajemne komunikacije z avstrijsko, oziroma nemško literaturo na eni in romanskimi literaturami na drugi strani. **Dr. Bernik** razlikuje med povezovalnimi in odbojnimi pobudami. Meni, da je pri nerealističnih slogih v slovenski književnosti razmerje med nacionalnim in univerzalnim bolj zapleteno, kot pri realizmih, ki so snov in obliko zapirali v nacionalni prostor. Duhovno avtonomna in estetsko visoko zahtevna umetnost se pri Slovencih začne šele z romantiko. Za **Prešerna** je pri tem značilna preusmeritev k južnoevropskim književnostim. Druga nerealistična slovenska slogovna formacija je simbolizem. Vendar mu je vtisnilo značaj že predhodno realistično obdobje, ki pa se pri Slovencih po **Bernikovem** mnenju ni razvilo do slogovne izrazitosti, do dejanskega realizma. Zato je **Ivan Cankar** utemeljil posebno slovensko obliko simbolizma, v katerem najdemo zelo malo simbolov iracionalnega izvora, ki so na primer tako značilni za dela **Maurica Maeterlincka**. V nasprotju s tem je **Cankar** svoj simbolistični jezik bistveno racionaliziral.

Avtor je prepričan, da se je slovenska književnost od **Prešerna** naprej dogajala v dinamičnem razponu. Po eni strani je bila zavezana slovenski narodni identiteti in njeni tradiciji, po drugi strani pa se je tvorno vključevala v razvoj evropskega duhovnega univerzuma.

Naj ob koncu omenimo, da je v isti zbirki Münchenske založbe Otto Sagner pred kratkim izšla tudi angleška razprava **Milene Milojević Sheppard** »Oblikoslovno skladanje razširitve pri prevajanju iz angleščine v slovenščino kot prototipični odziv na zapletenost izvirnika«, ki bo zanimala predvsem jezikoslovce in prevajalce.

Ponatisnili so dve knjigi Matije Vertovca

Pred kratkim sta izšla foto-ponatisa dveh imenitnih knjig, ki ju je napisal duhovnik in pisec kmetijskih strokovnih knjig Matija Vertovec. Gre za ponatis »Vinoreje za Slovence«, ki je začela izhajati leta 1844 kot podlistek v Kmetijskih rokodelskih novicah in je naslednjega leta izšla v knjižni obliki, ter za knjigo »Shodni ogovori«, ki je bila natisnjena v Ljubljani leta 1950. Namesto spremene besede je znani zgodovinar dr. Branko Marušič z brošuro »Matija Vertovec — Njegova doba in podoba« predstavila tega znamenitega primorskega duhovnika in pomen njegovega dela. Ponatis teh dveh knjig pa pomeni tudi začetek proslavljanja 100-letnice delovanja Vipavske vinarske zadruge, ki je pred nekaj leti doživela novo cepitev in trenutno pozna delovanje zadruga na strani ter vipavske kleti, ki je v povezavi z Mlekarno in servisno dejavnostjo oblikovala podjetje Agroindustrija Vipava 1994. Še vedno pa deluje na tem področju druga.

V počastitev tega jubileja je Klet v Vipavi poskrbela za ponatis prej omenjenih knjig. Na gradu Zemono, kjer je ob prisotnosti predsednika Kučana bila predstavitev obeh reprintov, so predstavili tudi razstavo posvečeno Matiji Vertovcu. Pri predstavitvi sami pa so sodelovali bibliofil Stanislav Bačar, zgodovinar Branko Marušič, ki je osvetlil pomen Matije Vertovca in njegovega dela ter predstavil »Shodne ogovore«, enolog inž. Drago Plahuta pa je razčlenjeno spregovoril o knjigi »Vinoreja za Slovence« in še zlasti poudaril, da je marsikateri nauk iz knjige koristen tudi za današnjega vinogradnika. Vertovec na primer priporoča vinogradnikom, naj posvečajo svojim vinogradom več pozornosti. Opozarja jih, da bi morali svoja vina tudi primerno predstaviti in prodajati in ugotavlja, da Nemci, Italijani in sploh Francozi samo svoja vina poznajo in hvalijo, mi pa svoja omalovažujemo. Skrbeli naj bi za kvaliteto torej in za trženje vina.

Knjiga »Vinoreja za Slovence« je tudi zanimiv dokument o vinogradništvu na Primorskem pred 150 leti in zanimivo je brati strani, na katerih opisuje domače, avtohtone sorte, ki so danes marsikdaj že izgubljene. Kje na primer danes še intenzivno gojijo sorte kot so npr.: belina, čedajc, ovčji rebec, lipovščica, koščnica ali rujavka, da omenimo le nekatere. To so sorte, ki so se izgubile in z njimi se je izgubilo tudi določeno genetsko bogastvo. Vnašali smo tuje sorte, še zlasti francoske kot so sauvignon, razni pinoti, chardoney in druga vina, pozabili pa na domača. Šele zadnje čase, ko upada poraba vina in se pivci vse bolj začenjajo zanimati za redkejša, krajevna vina, se je tudi na Primorskem obudilo zanimanje za stare sorte in strokovne službe skušajo reševati sorte kot so rebula, vitovska

garganja, zelen ali pinela ter še nekatere druge. Vertovec pa je že pred 150 leti opozarjal, naj ne zaničujemo svojega!

Obe knjigi, »Shodni ogovori« in »Vinoreja« sta torej dragocen dokument o času, v katerem sta nastali. Agroindustriji Vipava 1894 pa gre priznati dovolj kulturne širine in občutljivosti, da je v okviru raznih prireditvev, ki jih načrtuje v letošnjem jubilejnem letu, poskrbela tudi za njun ponatis.

»Prosim, vprašajte berlinski zid«

V soboto, 30. aprila so po Radiu Trst A predvajali prvi del komedijske nadaljevanke Janeza Povšeta »Prosim, vprašajte berlinski zid!« Gre za »smešno politično zgodbo o človeku, ki ga politika ni marala«. Kraj dogajanja je naše zamejstvo. Zgodba opisuje čas od sojenja četverici v Sloveniji oziroma od padca berlinskega zidu, ki popolnoma spremeni življenje osrednjega junaka Sergiota. Tedaj se namreč vsakršno ravnotežje poruši, sprememba sledi spremembi in naš junak vedno potegne krajši konec, pa če se še tako prilagaja dogodkom.

Nadaljevanke ima deset delov in bo na sporedu vsako soboto ob 18. uri po Radiu Trst A. V osrednji vlogi nastopa Vladimir Jurc, igrajo pa še: Maja Blagovič, Mira Sardoč, Franko Korošec, Stanislava Bonisejna, Stojan Colja, Anton Petje, Adrijan Rustja, Bogdana Bratuž, Gojmir Lešnjak, Miranda Caharija, Drago Gorup in Lučka Počkaj. Igro je zrežiral sam avtor, tehnično opremo je oskrbel Paolo Cassano, redaktor nadaljevanke pa je Nataša Sosič.

* * *

»Glas harmonike« pri Domju

Godci na diatonično harmoniko ali frajtonarico iz različnih krajev so se za prvomajski praznik pri Domju udeležili tradicionalne prireditve »Glas harmonike«, ki jo prireja domače kulturno društvo Fran Venturini. Spored je potekal v centru Anton Ukmar — Miro. Nastopili so bolj ali manj spretni godci različnih starosti. Med drugimi sta igrala tudi dva svetovna prvaka, Denis Novato in Zoran Lupinc.

Konec tedna bo v Trstu 3. Festival slovenske popevke

V tržaškem Kulturnem domu bo to soboto in nedeljo, 7. in 8. maja, na sporedu Festival slovenske popevke v Trstu v organizaciji SKD Barkovlje. Za nagrade (skupno jih bo 5) se bo potegovalo 16 tekmovalcev — pevcev, avtorjev in kantatorjev. Dirigent bo Aleksander Vodopivec, sodelovala pa bo plesna skupina MIX.

Tako v soboto kot v nedeljo bo publika lahko slišala vseh 16 pesmi in tudi glasovala za najlepšo. Glasove bodo prireditelji prešteli zadnji dan, vendar so poskrbeli, da se v tem času poslušalci ne bodo dolgočasili. S svojimi čarovnijami jih bo zabaval VIKJ. Nagradna komisija bo izbrala tri zmagovalce, občinstvo bo glasovalo za svojega »favorita«, Primorski dnevnik pa bo nudil nagrado za najboljše besedilo. Posebna komisija bo ocenjevala izgovorjavo — nekaj lekcij iz dikcije je nastopajočim nudila gledališka igralka Mira Sardoč.

Nagradno komisijo bodo sestavljali član Radia Trst A, Radia Opčine, Radia Koper, Radia Ljubljana ter priznana operna pevka Nora Jankovič. Komisiji, ki bo ocenjevala izgovorjavo, pa bo predsedoval Jože Faganel. Odborniki SKD Barkovlje sedaj še zbirajo sredstva za ostale nagrade, ker bi želeli, da bi, kot prejšnja leta, dali priznanje vsem nastopajočim. Pokale za zmagovalce so darovale tržaška in okoliške občine.

Festival slovenske popevke v Trstu je zrežiral Boris Kopal, sceno pa je izoblikoval Peter Furlan.

PIRS - Poslovni imenik Republike Slovenije

Pred kratkim je izšel pri založbi Slovenska knjiga v Ljubljani **Poslovni imenik Republike Slovenije** ali na kratko **PIRS 1994**. Obsega dve debeli knjigi in posebno knjigo »Vodič po poslovnem imeniku«. Poleg omenjenih knjig je isti založnik izdal v sodelovanju s Podjetjem za računalniški inženiring v Ljubljani še šest disket z navodilom za uporabo istega PIRS 1994, kar je lično vstavljeno v praktično mapo.

Za podjetnike v domovini in tujini kakor tudi za podjetja, ki se ukvarjajo z mednarodno trgovino, je omenjena publikacija izrednega in praktičnega pomena. V njej so zajeti sveži, na terenu preverjeni podatki o gospodarskih, negospodarskih in storitvenih dejavnostih v Sloveniji.

Da se hitro najdemo in orientiramo pri iskanju potrebnih informacij v PIRS-u, je potrebno oziroma priporočljivo najprej pregledati obsežna navodila v posebni knjigi. Pred kratkim sem namreč govoril s podjetnikom in ga vprašal, kako mu je všeč to obsežno gradivo, ki ga je imel na delovni mizi. Ker ni pregledal navodil, je skomignil z rameni, češ da je nekoliko komplicirano. Morda se dogaja, da so določena podjetja, ki imajo širšo registrirano dejavnost, zajeta v več poglavjih oziroma skupinah. Mnogo enostavneje je za tistega podjetnika ali obrtnika, ki ima le eno dejavnost; našel se bo v seznamu izdelkov in storitev po skupinah. Sicer pa

bo za ljudi, ki obvladajo tovrstno poslovanje, že dovolj kazalo in nekaj primerov, da bi obvladali tehnologijo uporabe poslovnega imenika.

Seznam skupin je pregledno napisan in razvrščen. Za skupino A (pridobivanje — kmetijstvo, lov, gozdarstvo) je že na začetni strani navedena oznaka, opis dejavnosti in stran, kjer bomo našli potrebne informacije.

Zelo praktično je prikazan splošni seznam izdelkov in storitev, kakor tudi abecedni seznam firm. Že s takimi informacijami si lahko hitro pomagamo za naprej.

Vpis osnovnih podatkov v imenik je bil brezplačen. Tistim, ki so želeli objavo barvnih reklam in obzirnejši opis dejavnosti, kakor tudi druge informacije, je bilo le-to omogočeno z doplačilom. Prevodi v nemščino in angleščino pa omogočajo uporabo imenika številnim poslovnim partnerjem po svetu. Seznam dejavnosti pa je naveden v slovenščini, angleščini, nemščini in hrvaščini.

Vsekakor velja založbi Slovenska knjiga in uredniškemu odboru ter vsem ostalim, ki so aktivno sodelovali pri tej pomembni publikaciji, posebno priznanje. Pri pisanju in sestavljanju PIRS je sodelovala jezikovna komisija, katero je vodil prof. Janez Gradišnik. Sicer pa je direktor poslovne enote PIRS g. Marjan Gantar, ki vlaga velike napore v zbiranje podatkov, prodajo in promocijo imenika.

dr. **Gabrijel Devetak**

Knjiga je v treh letih doživela tri ponatise

Ekonomika podjetja za vsakdanjo rabo

Malo je knjig in avtorjev, ki doživijo v treh letih tri natis iste knjige. Med tovrstne knjige spada tudi knjiga z naslovom **Ekonomika podjetja**, ki sta jo napisala prof. dr. Majda Škerbic in prof. dr. Miroslav Rebernik. Prvi natis je izšel leta 1990, zatem vsako leto po eden. To je dokaz, da je vsebina strokovne knjige praktična in koristna za vsakdanjo rabo, tako študentom kakor tudi podjetnikom. Prav v tem je umetnost, da sta univerzitetna učitelja z Ekonomsko-poslovne fakultete v Mariboru uspela povezati teorijo in prakso.

Knjiga, ki ima 336 strani, zajema gospodarjenje v najširšem smislu besede. Velik poudarek je na ekonomiki podjetja in prvinih poslovnega procesa. Razumljivo je, da avtorja nista pozabila na teorijo proizvodnje, niti na premoženje podjetja in njegova sredstva. Za vsakdanjo rabo nam bodo dobrodošli stroški in kalkulacije. Prav nad temi elementi številna podjetja nimajo pregleda, posledica pa so nekonkurenčne prodajne cene.

Zlasti mlajši podjetniki in komercialisti morajo biti seznanjeni s konkurenco, rizikom in profitom, da bodo uspešni pri pogajanjih (bodisi pri nabavi ali pa pri

prodaji določenega blaga). Brez vlagan v razvoj in druge investicije bomo stagnirali. Zato je pomembno, da obvladamo ekonomiko investicij iz najrazličnejših zornih kotov, kar je zajeto v za ključnem poglavju te knjige.

Knjigo bogatijo številne sheme, grafiki, tabele in praktični primeri izračunavanj kalkulacij in drugih ekonomskih pokazateljev.

Prepričan sem, da bodo najnovejši uspehi omenjenih avtorjev vzpodbuda za dopolnjevanje knjige o ekonomiki podjetja še z drugimi prvinih poslovanja v tržnem gospodarstvu.

dGD

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« -
Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar,
Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni
in odgovorni urednik), Miro Oppelt,
Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij
Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst,
tel. 040/772151.

Član Zdrženje periodičnega
tiska v Italiji

Ambrož Kodolja

Hrvaška politika in Cerkev na Hrvaškem (II.)

Verjetno je med južnoslovanskimi narodi prav hrvaški narod tisti, ki ima uradno, po statističnem popisu, največ vernih, to je kar 77%. Seveda sem ne spadajo samo rimskokatoličani, pač pa vsi, ki so po narodnosti Hrvati in se imajo za verne. Kajti prav na Hrvaškem je veliko protestantskih ločin, ki so zelo številne in tudi zelo aktivne. Če so ob popisu zabeležili tako veliko številko, pomeni, da so se Hrvatje želeli vsaj delno maščevati za vse tiste krivice, ki jim jih je delal bivši režim in je, kot vedno, v njih prišel na dan tisti stari pregovor, ki pravi: »Hrvat je katoličan, na Hrvaškem je Hrvat!« (O tem se je v preteklosti veliko govorilo, kot tudi pisalo. Zato so v Zagrebu ukinili slovensko mašo in so jo obnovili šele sedaj, na Reki pa še ne! Prav tako so zaradi te parole imeli težavo Madžari, kot jo imajo še Slovenci z Razkrižjem...) Tisti, ki jim je ta številka 77% vernih Hrvatov bila nekakšen trn v peti, so zagнали vik in krik in obsodili cerkveno vodstvo, da je delalo propagando, saj je močna hrvaška komunistična partija čez noč postala manjšina, ali še huje, skoraj neopazna v primeru s članstvom, ki ga je imela pred političnim preobratom. Razpisali so se, obenem pa tudi kritizirali, da je Katoliška Cerkev podprla Tudjmana in HDZ. Vse to je cerkveni vrh zanikal in jasno dal vedeti, da hrvaški škofje niso dali nobenih direktiv, ampak so se ljudje odločali sami po lastni vesti.

Resnici na ljubo pa prav gotovo ni bilo tako, saj je prav del hrvaške duhovščine izredno nacionalistično nastrojen in je pri vsem tem imel tudi svoj delež. Ali je to dobro ali ne, bo zopet pokazala zgodovina, seveda s pripombo, kdo jo bo pisal in kako bo gledal na nastali položaj. Ob ustoličenju — nastanku ali razglasitvi na trgu bana Jelačića je bil, vsaj tako smo na televiziji lahko videli, kardinal dr. Franjo Kuharić celo krepko zmeden, ko je Franjo Tudjman zaprosil, naj bi blagoslovil zibko, v katero so položili dukat, kot sim-

bol rojstva nove države. Zadrega pri kardinalu je bila vidna v tem, ko ni vedel, ali se ni takoj znašel, kaj naj blagoslovi, dukat ali rojstvo države... Vsekakor zanimiv enkratni spodrsrljaj, ki bo vsaj za kakšnega zgodovinskega sladokusca lep kos torte...

Cerkveno vodstvo je s Tudjmanom imelo nekaj neprijetnih spodrsrljajev. Začelo se je kmalu po nastanku države, ko je prišla na svetlo predsednikova knjiga, ki je obravnavala zgodovinski razvoj Hrvatov (sam je namreč doktor zgodovinskih znanosti), pa so jo v nekaj urah umaknili iz prodaje, ker je bila polna netočnosti in pravih zgodovinskih oslarij, kar je zopet snov za bodoče zgodovinarje. Prav tako so se vrstili dopisi glede vojne najprej na Hrvaškem in potem tudi v Bosni in Hercegovini. Prišlo je do nekaterih mučnih scen med duhovniki, zlasti frančiškanskimi patri, ki so bili na bojiščih oblečeni v redovne uniforme in oboroženi. To so spretno izrabile tiste časnikarske agencije, ki so vedno ščitile srbski interes in na veliko poslane v svet te fotografije. Nekateri patri so bili celo naivni in nerodni in so tako opravljali dajali intervjuje in govorili o katoliški hrvaški državi. (To se je slišalo tudi v Saboru! Enkratna scena bosanskega frančiškana, ki je požela velik protest in tudi glasno obsodbo. (Zopet snov za izrabljanje zgodovine in seveda blatenje Cerkve).

Resnici na ljubo je treba priznati, da vodstvo Cerkve na Hrvaškem ni nikoli odločno podprlo Tudjmana. Prav tako ni Cerkev, vsaj uradno, nikoli pokazala nekaj več simpatije do Tudmanovega tekmeča Mandolića. Drugo je, kako posamezni duhovniki gledajo na vse to. Priznati moramo, da je kardinal Kuharić izredno previden in da trezno premisli, kaj reče, kot tudi, kaj napiše. (Kaže, da ima zelo dobre svetovalce!) Pred zgodovino bo iz tega dosejdanjega kratkega obdobja iz uradnega Kaptola mnogo manj spodrsrljajev, kot smo jih navajeni v Sloveniji.

Zadnje čase se seveda vrstijo ostre polemike tudi glede nacionalizacije in vračanja Cerkvi odvzete lastnine. Te stvari v marsikaterem primeru potekajo mnogo počasneje kot v Sloveniji. Prav tako je hrvaško državno vodstvo dalo vedeti, da Cerkvi marsičesa ne misli vrniti, ker bi tako bilo za narod manjše zlo, kot če bi to vrnili... Skratka veliko prahu in malo rešitev... Eno pa je gotovo: čim bolj se bo Cerkev oddaljevala od svojega prvotnega poslanstva, tem več bo zgodovinskih obtožb, in čim bolj bo ostajala pristna ob oznanjevanju, tem bolj jo bo zgodovina cenila. To velja seveda za ves svet.

(konec)